

СПОРТ
ГалгIайчен «Ангушт»,
йоккха юкъ юкъе а
йолаш, котъялар
Дагестанерча
«Дербентал»

16

КХЕРАМЗЛЕ
ГалгIайче цIиялара
кхерамле лакха я

15

СЕРДАЛО

1923 100 лет 2023

WWW.SERDALO.RU ПIАЛГIАЙ МЕХКА КЪАМАН ЮКЪАРА ГАЗЕТ

№28 (12555)
Аьгинга бутт,
28 ди, 2022 шу

Газет арадувл 1923-ча шера
бекарга бетта 1-ча дийнахъа денз

1973-ча шера
«Сердало»
газета
«Знак почета»
яха орден
еннай

ДАГАЛОАТТАМ
«Сийлен накъаш
— вай истори»
яхача, автопробега
доакъашхошта духъала
бахар

4

КХЕРАМЗЛЕ
2022-ча шера
хълхарча ах шера,
ГалгIайчен ОФСИНа,
Чоалханера Хъл
отгийтадац

5

КУЛЬТУРА
ГалгIай борз туркий
киношка

7

ГОЙТАМ
Дагараш довзийташ
бола гойтам дIахъу
музее

8

ЮРТАРА ВАХАР
Гажара-Юрта, хий
детташ йола система
цIенъе болабеннаб

10

@gserdalo

vk.com/gserdalo

Дзен сердало

www.serdalo.ru

Беркате хьокхам

ГалгIайчен къахъегамхой лаьрхIа ба,
2022 шера дика хьувкъам чуэца

2

Наха- йIовхал

ХьатIадоагIача
гуйран-Iан деношта
кийчо дIайолаьй
Назрае

2

«Россе турпал» яха сийлен цїи (звани) елар Украинне вахар хаьдача Хамхой Адама

Султыгнакьан Йоакьан

Шийна тїадилла тїема декхар дизза кхоачашдеш вахар хаьдача гвардии капитан хиннача Хамхой Адама, «Российски федераци турпал» яха звани елар.

Ульяновски ВДВ 31-ча бригада десантно-штурмовой рота командир хиннача Адама вахара денош хаьдар укх шера, бїаьсти, Украинне дїайихьача тїема операцен юкье. Рязанерча гвардейски воздушно-десантни командни училище деша ваьгїавар Адам. Ульяновске контрактах тїема декхараш дїахьош вар из. Тїема юкье йоккхий човнаш яь лозавича а, ший хьалхле дїацахецаш лаьттав Адам. «Денал, майрал хьокхаш, дегаш ураувттадора цо шийна гонахьарча кагийча наьха. Шийна тїадила декхар дизза кхоачашдеш вахар Іодилар цо», — аьлар цун даьга Хамхой Ерагїега дошо седкьа хьалуш. Из вар бокьонца вола офицер, тешаме командир, ээди новкьост. Иштта волаш ваха висав массане дегашка.

Мехьдас гаргарча нахага, оборонах йолча Министерства кулгалохочун гїонча волча Евкуранаькьан Юнус-Бекага, йиший вої валарах кодам бувцаш, кхайкадаьдар из гїулакх.

Келматанаькьан Махьмуд-Іаьлас белгалдир, майра офицер ший мохк лорабеш лаьтталга. Ший мехка дїавеллар Хамхой Адам. Дала гешт долда цох! Дала сатоха низ лолба гаргарча наха!

Галгїайчен кьахьегамхой лаьрхїа ба, 2022 шера дика хьувкьам чуэца

Султыгнакьан Йоакьан

Галгїайчен кьахьегамхой лаьрхїа ба дика хьувкьам чуэца, шоаш лаьрхїа дика кьахьийгача бесса. Цунах дийцар ший телеграм-канале, Галгїайчен Кулгалхочо, Келматанаькьан Махьмуд-Іаьлас, бїарчча ди дїадихьар цо республика ГУПаш, КФХ боахамашка хьожаш, региона фермай, аграрни боахамашка болхлой кьахьегам мишта латт хьожаш

«Кьаьстта терко тїаоз тїехьарча шин шера даьхача толамаша», — аьлар республика кулгалхочо.

Кхай тїа болх тїаеїла дїахьош ба, юртбоахамхоша чуийцача хьувкьамга хьожача гїадвуг. Укх шера аграреш ка бола ялат а баьцадара а, дикача сортах дараш дїадийнадар.

Цо белгалдир, юртбоахамхошта новкьостала йолча программака дакьалоацаш хила веза аьнна.

Галгїай Республика юртбоахама Министерства, уж декхараш маьхалдахара дола декхар тїадиллар цо, цу программек дакьалоацачоа дикал йола, юридически консуьтаци яр а тїадиллар.

«Шоаш тїайца болх лерттїа дїа а хьош, цох доахаш дола толамаш хьагойгача боахамхошта, дїахо Іаьдалгахьара новкьостал лоаттадергда.

Из бахьан долаш юртбоахам дегїабоалабе а, цу дакььа тїа дика толамаш даха а таро

хилар», — аьлар Галгїай Республика Кулгалхочо.

Махьмуд-Іаьлас яхачох чїоагїа лоархїаме да, Галгїайчен цьаьца йолча районашка доккхий догїаш лаьттар аьнна доацаш, иштта ша техабар аьнна доацаш, хьувкьам дика кхебар, массане а шоаш болча дакььа тїа лерттїа кьахьегарах хиннаб из иштта дика.

Иштта, Махьмуд-Іаьлас белгалдир, из мо бола хьувкьам чуэца лаьрхїа хилар 2022 шера.

Хьатїадоагїа гуйран-Іан деношта кийчо дїайоляьї Назране

Бїархой Муслим

Гуйран-Іан деношта кийчояр, массе хана, лакхача боараме хила деза. Цьаьккха авари, кхоачамбоацараш доацаш цьаь бутт баьлча хьатїадоагїа

гуйрей Іаи чакхдалар, пхье хьакимашта лоархїаме да.

«Моттигашкара тунгилгаш лерттїа йий хьожаш, дукхача гїатех латгача цїеношка свети гази лоаттагара гїулакх мишта

латт тохкаш, болх дїахьош ба цу дакььа тїара болхлой. Иштта, Перинатальни кхуврчера котельни меттайоалаеш, барайтта гїатех латгача Назранерча цїен котельни малагїа хьале я хьожаш ба болхлой», —

аьлар пхьерча администраце.

Ма дарра аьлча, 2021-2022-ча шерашкара шелал ла кийча я Назрань. Нийсенна цьаьца кхоачамбоацараш юстарадьхад, болх ший дїабахьа боагїаца боараме дїабихьаб.

Регионашта кулгалдеча кхуврчаца эфир длайихьар пхье кулгалхочо

БІархой Муслим

ЦУР оалача кхуврча болхлошца кхетаче длайихьар, пхье кулгалдеча, Йовлой Урусхана. Укх бетта 20-ча дийнахьа, эфире дакъа ло-

ацаш, цар хаттарашта жоплуш хилар Назранера мэр. Кхетаче дийцар, тахан, кергтерачарех латта хаттараш.

Царех да: пхьера лостам

лорабар, шоай ценошта наха каьхаташ кийчъдар, «Кхераме доаца дика наькъаш» яхача къаман проекте гюлла, наькъаш тоадеш белхаш длакхачьар, иштта, тахан геттара чюагІа сатем боа-

беш дола, хий длацакхачара гюлакх.

Эфире мэра дийцар шоаш длакхухьача белхах. Цул совгІа, хьатІадоагІа шера дІабахьа безача къахьегама оттаяча планах.

ГІалгІайчен столица, административни центрай ІQ шахьара рейтинге, 27-ча мугІаре латт

Султыгнаькъан Йоакъан

Россе гІишлон Министрства кепатехай ІQ шахьара индекс. Боахама сайта тІа я, Россе 2021-ча шера регионий шахьара вахар цифровой даккхара лаьрххІа йола рейтинг.

Российский Федерация шахьара вахар цифровой даккхарга а, цун дикалга а диллача цу деша мах оттабаро хьагойт 2021-ча шера ГІалгІайчен столица, Магас, 31 административни центра юкье, 27-ча мугІаре латташ хилар.

100 эзар саг кІезигагІа ца вахаш йолча шахьарашта юкье да из.

Хоам бу, эксперташа итта тайпара оттабача лостамах, 47 хьокхам болаш из болх дІабахьа халарах. Цу юкье доагІа: шахьара кулгалдар, хьаькъале ЖКХ, шахьара инноваци, хьаькъале шахьара транспорт, юкьарлонна а экологически а система кхерамзле, туризм, сервис, социальни хьалай система, экономически хьал, инвестице хьал, иштта бувзама мазай инфраструктура.

Белгалдаккха деза, Магасе, ГІалгІайчен дукхача дешара кхуврчашка, лакхехьа белгалдаьхача мугІаре хьалаш дика хинналга. КІезиг-КІезиг тоалуш доагІа, региона юрташкара муниципальни боахама, цифровой трансформацие хьал.

Бокъо йоацаш леладеча гюлакхашта тІахьожам чюагІбаьб пхьешка

БІархой Муслим

Республикерча пхьешкара хьакимаш оарцагІабаьннаб, наха шоай ценошта, лаьташта законо дІадеххача тайпара каьхаташ кийча хулийтаргдолаш, иштта, бокъо йоацаш дІачутувсача света,

газа гюлакх соцаде. Из дош дувца ше волча хьакимаш гулбаь кхетаче йир, пхье кулгалдеча Йовлой Урусхана.

Гулбеннарашта юкье бар: МВД болхлой, россети «Къилбаседа-Кавказ»

яхача кхуврчера болхлой. «Керда ценош даь, нах баха Юхайшача моттигашка шоаш дІабахьача белхах дийцар кхетаче. ХІара ца ший каьхаташ долаш хила деза, свет, газ дІатІатоссаргІола болх дІабахьара.

Мэра белгалдаьчоь, нахаца

цу мугІарера болх дІабахьа беза массе хана. Бокъо йоацаш свет дІалуьварашта, ший лаьрххІа оттадаь гюд да 10 эзар сомагара 15 эзар сомага кхоачаш. Цу хьалах бахархой дІакхетабеш дІабахьача мара, пайда луш хургбац вай болх», — аьлар пхье кулгалхочо.

4 ДАГАЛОАТТАМ

ГалгIайче тошкаш да, кхоллама вузашка, дукхагIа кагийбараш юкьебахара хаттараш

Самиранакъан Элберд

Культура сфера дешар лакхарча дешара кхувр-чашка дукхагIа хургдолаш бола, болх дIабахъа безарах дийцар, ГалгIайчен культура министра Льянанакъан Заремас ше дешара кхуврчий кулгалхошца совещани дIахъош, аьнна хоам бир «Сердало» газетата, моттигерча культура Министерства пресслужба.

«Карарча шера, республика лакхарча дешара кхувр-чашка деша отта ловраш дукха бале а дIадахача шера хинначул, бакъда уж кхоачам-болаш бац.

Вай массане оарцагIа а даьнна кагийбарий кхетам тIаоза беза культура оагIонна, цар шой дешара никъ цу оагIорахъа хоржаргболаш.

Вайна хьалхашка латтача декхарех керттера дарвай культура, Iадаташ, къаман хоза гIулакхаш диц ца далийтар да, суртанчаш, илииалархой ба цу юкье дукхагIа хила безараш», — аьлар Льянанакъан Заремас.

Илдарха-гIала Берий ишколе, капитални ремонт йистейоалаш латт

Самиранакъан Элберд

Михий бетта цьхоалагIа дийнахъа, «Культура» яха къаман проект маьхалйоаккхаш яь хинна, капитални ремонт яьнначул тIехьагIа, боккхача безамца ший наIараш хьелларгъа Илдарха-гIала Берий искусства ишкола.

«Сердало» газета яздаь хиннача бесса, укхача хьабеш хинна болх дикал лакха йолаш хилийтара тIахъожам лоаттабаьб ГалгIайчен культура министра Льянанакъан Заремас.

«Культура» яха къаман проект маьхалйоаккхаш дIа мел хьош хинна балхаш шой ханнахъа йистедаьхад.

«ХIанз бе безаш бисса болх ба, гонахъара доазув чудерзадар а тоадар а. Керда дешара шу дIадолалуш, искусство Берий ишкола кийча хургъа кхоллама наькъа тIа цьхаьца хIама Iомаде лаьрхIа хьавоагIар, лерттIа тIаэца», — аьлар «Сердало» газетата, Илдарха-гIала ДШИ кулгалхочо, цIихезача ГалгIай суртанча, графика Мартазанакъан Мувсас.

«Сийлен наькъаш — вай истори» яхача, автопробега доакъашхошта духьала бахар

Султыгнакъан Йоакъап

Патриотически кхетачен доакъашхошта духьала баха хилар: МагIалбике «Единая Россия» яхача парте чуболхараш, юкъярлен кхуврчашкара нах, ветеранаш, юнармейцаш, Коталон волонтераш, иштта кхыбараш а.

«Тахан вайна массанена гуш да, тIема шерашка Котало йо-

аккхаш лаьттарий тIехьенах хьабьннараш, лакха денал гойташ, Донбасс мукъайоаккхаш латташ. Мехка исторен лоархIаме йола тIема операци Украине йоаржаяьча Россе оагIув хьаллаьцаьб вай тахан, аьлар «Единая Россия» яхача оагIон секретара Йовлой Усмана, МагIалбике волаш.

Укх шерара автопробег, Кавказ моастагIчун кара ца йоахийташ лаьттача, лира тIема

80-шу дизара хетаяь я. Цун маршрут улл, СКФО, ЮФО регионий наькъаш чулоацаш. Фашист МагIалбикера вохавеш бола тIом лаьттаьб 1942-ча шера, акхан тIехьарча бетта деношка. Кавказа моттиг кьоасташ бола лира тIом хилар цох.

ГалгIай къаман майра бIухой, шой синош ца кхедеш, духьала эттар Кавказа доал моастагIчунга ца кхачийта. Парке дIайихъача митин-

ге дакъа лаьцачул тIехьагIа, вIалла дIа ца йовш йоагача цIера юхе зизаш декхар хьабаша, тIема шерашка духьала лаьттараш дагалаьца.

Цу патриотически акцен керттера бахъан — кхувш йоагIача тIехьен исторе оагIонаш диццадалийттар, мехка истори хувцаргдола хIамаш юкье ца далийттар, культурно-исторически кхоане лораьр.

Самиранакъан Элберд

Георгиевски ленточка лорадар, сийлахь Даймехка тIема турпалхой дагалоаттам-из вай россе тIехьа тIадоагIача ноахалла хьалхашкара декхар да, аьлар ший телеграм-канале гIолла Паччахьалкхен Дума депутата БIархой Бекхана, из дар «Единая Россия» Георгиевски ленточка тIема силен дагалоаттам хургбола, кабинна комиссе законопроект хьаллоацаш.

«Георгиевски ленточка Сийлахь тIем тIа карагIаьннар, Коталон Байракх, Сийдола дагалоаттам санна да. Коталон белгало яха цIи цунна, хIанз, йолаш я. Бакъда хIанзчул тIехьагIа законах хургъа из, иштта лораеш а хургъа цун сийле. Со тешаш ва из лоархIаме гIа хиларах, вайна меттел, вай дезалла дезала а наькабаргбола, унзарча тIема бIухой дагалоаттам, вай турпалхой цIераш лелаяр цо ноахалгара ноахалга а кхоачаш леладерг хиларах»,- йоах БIархой Бекхана поста текста тIа.

Законах, наха гу а гуш, мичахъа а наха юкье цун сийдоаде

Паччахьалкхен Дума депутат БIархой Бекхан: «Георгиевски ленточка лорадарвай декхар да россе тIехьа тIадоагIача ноахалла хьалхашка»

Гертачоа доагIаш дола тIаазар хургда закона оагIорахъа, уголовни а административни а оагIорахъа бехтокхаме озаргва из саг.

Хьалхадоаккх, БIархой Бекхана аларах, «Единая Рос-

сия» парте хьал а лоацаш ГалгIайчен шин шахьарашка «Георгиевски лента» дагалоаттама акци дIайихъар. Согатонна а балана а дидолча хана, МагIалбике 100 метр дола, Георгиевски лента дIадихъар ша-

хъара урамашка гIолла кегийбараша а дешабагIараша а. МагIасе Коталон Ди долаш, Согласия оалача БIовна тIара, 100 метр йола Георгиевски лента доаржадаьдар.

ГалгIайче, нахага доалла декхар хьадоахаш болча коллекторски агентий бехках, ца тоам хинна нах тIаэцаргба

Султыгнакьсан Йоакьап

ГалгIай Республика прокурора хьалхара ГIонча, коллектораш оалача, нахага доалла декхар хьадоахача агенташа баьча цатоамах зулам хинна нах тIаэцаргба, аьнна хоам бир «Сердало» газетага, республика тIахьожам боахама пресс-служба.

2022-ча шера хьалхарча ах шера, ГалгIайчен ОФСИН, Чоалханера Хьал оттийтадац

Султыгнакьсан Йоакьап

2022-ча шера хьалхарча ах шера, ГалгIайчен ОФСИН-на Чоалханера Хьал оттийтадац, нах дукха равза ца хиларца дувзадена, гуллуш йола моттигаш а нийсьеннаяц, иштта мах оттабу цо ах шера дIабихьача балха, аьнна хоам бу «Сердало» газетага, ГалгIай Республике гIолла йолча, ОФСИН-на пресс-служба.

Федеральни служба Отделе, ГалгIай Республике гIолла цу боахама кулгалхочо, Рол-

дугин Сергея, кулгал а деш дIайихьача заседане, 2022 шера хьалхарча ах шера дIабихьача балха мах оттабир.

Цига дакъалоацаш хилар ГалгIай Республика прокурора воккхагIа вола ГIонча, иштта уголовни гIулакхах дола законаш кхоачашдара тIахьожам лоттабара вола Iалбаканакьсан Руслан.

Заседани дIахьош оперативно-служебни, финансово-экономически, гIулакха отдела а, иштта цунна чуйоагIача урхален а болх вIашагIболларга хьешар.

Белгалдаь хиннача бessa, хьалхарча ах шера, чоалхане хьал этта моттиг хиннаяц, зе-зулам доацаш, дагадоац нах дукха вIашагIкхийтта моттиг юкье ца эккхаш дIадахад. Цу юкье Илдарха-гIалий гIа гIолла латта хьал хьаййчаца, дIадахача шерашка хинначул дикагIа да.

Уголовно-исполнительни инспекце баьча балхага хьешача 1400 тIаIазардаьраш ба.

Иштта цу юкья дIаяхача хана хинначунца нийсдича, тоабалара йолча центре латтараш 103 сар ва.

Балха тIехьа мероприятия дIахьоча юкья, ОФСИН кулгалхочо, масса оагIорахьа балха мах оттабир. Къаьстта цо белгалдир чоалханера хьал этта ца хилар, шоай болх дIахьоча хьалхарча ах шера.

«Хьалхашка латта декхараш чоалхане а хала а дале а Отдела болхлоша декхараш диза кхоачашдаьд», - аьлар Ролдугин Сергея.

Кхетаче йистейоалаш боллошта совгIаташ делар, уголовно-исполнительни система балха цар толамаш дахарах.

«Юхалургда аьнна микрозайм оалача кепара а, иштта коллекторски оала агенташ юкьебаьха а ахча ийцача наьха бокьонаш телхаяь хилара хаттараш тохкаргда 28.07.2022. 10:00 даьлча 13:00 сахьат даллалца йолча хана, Назранерча прокуратуре, иштта 14:00 даьлча 18:00 сахьат даллаца йолча хана, ГалгIай Республика Прокуратуре, Республика прокурора хьалхарча ГIончас Воробьев Тимур, Магасе дIахьоргда цу нахаца вIашагIкхетар», - аьлар ГалгIай Республика Прокуратуре.

ТIахьожам боахаме коллекторски хаттар ийца вахачунна, иштта цунах доагIаш дола жоп лургда, йоазонца малагIа кхайкаралде деза хьалхадоккхаш, цунна сихха жоп а денна, из сар аттача а воаккхаргва.

ГалгIайчен журналисташ бийхаб, прокуратура балхах йола, материал дикагIа язьяра конкурсе дакъалаца

Султыгнакьсан Йоакьап

ГалгIайчен журналисташ бийхаб, прокуратура балхах лаьца материал дикагIа язьяра йолча Еригроссе конкурсе дакъалаца, из вIашагIделлар я Российски Федераци Генеральни прокуратура, аьнна хоам бу «Сердало» газетага, ГалгIай Республика тIахьожам боахама пресс-служба.

Хоам бу, цига дакъа лацара дола хьалаш «Взаимодействие со СМИ. Внимание, конкурс» яхача республика Прокуратура сайта тIа я аьнна.

«Конкурсе дакъалоацаш ба регионални а централни а хоам дIа-юха боаржабеш бола

болхлой, иштта 2022 шера ГалгIай Республика Прокуратура балхах язьяь материалаш йола штате боаца автораш а боагIа цу юкье», - йох хоама тIа.

ГалгIайчен СМИ викалаша, цу конкурсе дакъалацара шоай материалаш дIаяла йиш я видео, аудио гIолла, иштта кепана теа материалаш йоагIача форматах, дIадехараш лора а деш. Уж материалаш хьачуэцаргья республика Прокуратуре, 2022-ча шера, ардара бетта 10-ча денга кхаччалца.

Цул тIехьагIа, ГалгIай Республика Прокуратурера материалаш дIайохийтаргья, СКО-ЮФО РФ Керттерча прокуратура Керттерча урхалене.

**Галгалайчен
берашта дийцар,
цИхезача
путешес-
твенниках,
начлал долча
йоазонхочох,
Арсеньев
Владимирах**

Самиранакъан Элберд

Карарча шера, Россел белгалдергда цИхеза путешественник, тохкамхо, йоазонхо Арсенев Владимир ваь 150 — шу дизара ди.

Цо ший деррига вахар хетадаьд российский Дальни Восток тохкаш, цунна, йоазонхочунна начлала лакшара мах оттабаьб Пришвина, Горьке, аьнна дийцар берашта.

«Тропами Арсеньева» яха хоамий сахьат дИадихьар, МагГалбика-шахьара, Культурно-досугови юкьарлонна болхлоша «нефтяник» яхача унахцено тоаяра йолча лагере.

«Байсахарова Мадинас берашта дийцар, Владимира, Дальни Восток Томаеш ший вахара 30 — шу дИадахьарах. 1899 шерагара 1930 шерага кхаччалца цо Томадаьд: цу мехкара ботаника, географи, зоологи, орнитологи, ихтиологи, этнографи, цу тайпара Илма юкье дера цо доккха дакьа. Берашта дайзар: тохкамхочун даь-наьна хинна вахара наькъаш, иштта цун берал дИа мишта дахад, экспедицеш дИа мишта кхихьай, цун кьона ха мишта хиннай. Мероприяти дИайихьар, В. К. Арсеньева вахар кьаьгга берашта довзийташ а гойташ а. ДИахо цига гулбеннарий таро хилар концертни программа хьажа.

Сцена тIа кьамаьлдеш хилар: З. Тимиева, Л. Тебоева, С. Мадагова, М. Байсахарова», — аьлар «Сердало» газетага, МагГалбика Культура Цен Юкьарлонна художественни кулгалхочо Охценакьан Миланас.

Айденна денача Эссо, хин оагIонаш дохадаьд

Султыгнакьан Йоакъап

саяц.

Укх бетта хьалхарча деношка, сов чIоагIа лаьтгача догIаша, айдир Эса тIара хий. Цу хIамо дохадаьд хин оагIонаш. «Сов чIоагIа лаьтгача догIаша хин оагIонаш дохадаьд Юдихьад. Алханчуртски канала из хий дIатIакхача, 7-8 метр мара йи-

сац. Цу канало кхоабаш я вай мехкара «Гигант-беш», иштта теплицаш. Из гулакх, ма дарра, тахка баха хилар: Iалама ресурсахи экологехи йолча министерства кулгалхо Шаденакьан Ахьмадхан, министра гIонча вола, Мизенакьан Микаьил, хин ресур-

сах болча кхуврча кулгалду Албохчанакьан Адам, иштта кхьбола хьакимаш.

Гуш дола сурт чоалхане дар. Айденнача Эссо, аьшкцематах хин гонахьа оттадаь пенаш дохадаьд, иштта толхаяьй оттаяь хинна дамбаш. Алханчуртски каналаи Эсаи юкье йисар йоккха моттиг яц. Из гулакх гет-

тара чоалханечарех да, хIана аьлча, цу канало кхоабаш дукха юртбоахамера моттигаш я.

Гулбеннача хьакимаша соцам бир, хин оагIонаш чIоагIдеш бола болх геттара сиха болабел безалгах, Алханчуртски канал Эссах хьакхийтта цун моттиг талхаргьйола гулакх хьаоттийта йиш йоацалгах.

Духьаленна устройствашта ремонт еш латт Галгалайчен столице

Султыгнакьан Йоакъап

Кхерамзлен Iалашо яра аьнна лаьрхIача духьлен устройствашта ремонт еш латт, Галгалайчен столице говзанчаша, аьнна хоам бу «Сердало» газетага Магаспхье администратце пресс-служба.

«Магаспхье «Электросети МУП» болхлой хьожаш ба шахьаре масса йола духьален устройстваш болх беш йий.

Каст-кастта мугIарера араювл уж, цар система йоагаш а нийслу. Цу моча хьалашка тоаеш халагIа я уж», — аьлар столица мэре.

Хоам бу, говзанчаша бахьа мел беза болх дIабихьаб, еррига еха хилара белгалонаш юстара яьхай, технически оагIорахьа хила еззача бесса я духьален устройстваш, аьнна.

Газданаькъан Ахмад

Даь-дас, массе хана, кара Юховаь дукха къамаьлаш дора цунца. Хьалха даяха ханаши таханара деноши юкье кхувлаш дувцар, бокъонца вола къонах аьннача дош долаш, деналах, эзделах визза волаш, ший сий лорадеш ваха веза дунен тла яхаш.

Из цо вувца саг, массе хана хана, ший бларгашта дукхала увттавеш уйлангахьа водар зламига Адам. Дуккха а ший вахаре дайна волча даь-дас, цун бларахьежаш ваьгий оалар: «Визза саг хургва укхох кхийна ваьлча!». Цун кертах кулг хьекхаш, ший берал дагаухар воккхача сага. Хлара хургволча къонахчун вахаре, зламига бер долаш даь, цхьацц, къонахчал чоагидеш дола гулакхаш хул. Бераша доакхал а деш, боккхийбараша юхатохаргволаш...

Адама вахаре дукха хилар уж тайпара денош. Цхьаккха кхерам боацаш шийцара клянкаш цецбоахаш дола гулакхаш леладора цо. Воккха мел хул, чоагьенна длаьттар Адама деглаца из оамал. Массе денош цхьатарра а долаш ваха магацар цун! Гонахьа безам тлаоза хламаш дукха дар.

1979-ча шера Экажакъонгий-Юрта ваьв Адам. Цу ханара моллагла бола клянкаш санна, латараш долча киношка хьежа чам хулар цун. Майра духьал увттача актерашта меттала ше увттавеш уйланга водар кхувш воагла юртара клянк. Визза къонах цох кхувш латгалга-м цагларабараша зийра, цхьаккха саг юхе вуташ йоаца, чингаш беча говра тоссавенна тлахайна, ма дагара ше чукхосса гертта тувсалуча цун ка ца луш цо из хакхача.

Техьагла Адамах цхьа дика доттагла ваь, цун корта ютлабехкаш хьестадала доладелар, сагаца барт ца кхеташ хинна из боча хьайба. Спортаца безам болаш кхастача Адамах, тхэквандо, Россе чемпион хул. Тренер волча Камурзой Ийисас, гетгара чоагла дезадалиитар цун дега из гулакх. Ший тайпара йола корейски спорт дукха езаш, тайп-тайпара толамаш доахаш длавахар из.

90-ча шерашка Россе сборне юкье бахар, цу тренере кхебаь кагирхой. Спортго Адама вахаре лоархлеме моттиг длаьлар. Массарел кот хила гертташ къахьегаро, дуккха кхьдола накъаш гучадохар цун дега. Чоагла чам болаш дладодар, спортаца гаргало хетта вахар.

1997-ча Экажакъонгий-Юртар № 1 йола ишкол яккха, Пачахьалкхен университетте деша эттар, дуккхача яхьашка белгалвоалаш хьавоагла спортсмен. Спорткомитетто еннача направленех вахар из деша, хержар, технология и предпринимательство яха факультет. Деша вагле а спортацара буззам ца буташ дладодар Адам.

Украине длайихьача Европа чемпионате котало яккхар цо.

Глалглай борз туркий киношка

«Барбароссы «Барбароссы», «Меч Средиземноморья», «Альпарслан», «Великие Сельджуки» яхача цихезача туркий сериалашка дакъа лоацаш ва Угурчанаькъан Адам

Ди денгара мел доал, дукхагла толамаш доахаш, дладодаш лаьтта из, 1999-ча шера армейский рукопашни латарах мастер спорта хилар цох. Дешар йисте даьккха, вахаре цхьа оаглув хьалаьца водаш вар Адам. 2003-ча шера тхэквандо команда Борзов Бахьаудин волча кикбоксинге длачуяхар.

2006-ча шера Угурчанаькъан Адам вахар, рукопашни оалача латарах йолча, къамашта юкьерча турнире толам баккха. 16 паччахьалкхенашкара дикагла бола спортсменаш гулбенна турнир яр из. Хьалхара моттиг йаьккха цлавера цигара Адам.

Техьаго, цу турнире дакъалацаро доточа майдилга да вир цох. Тхэквандо, кикбоксинг йита Прайдерча коммерчески латарашта юкье вода ций кхехка зламига саг. Брюс Лис юкье доаладаь, джиткундо яха латар дезалу цун. Россе чемпионаташка из хьокха волалу из. 2014-ча шера спорт йитий, кхьдола накъаш техка волалу Адам, бакъда, спортсменашцара буззам хоадабац.

Москве волаш, новкъосташа вовзийт цун цихеза российски актер Пореченков Михаил. Кинорежиссер, продюсер, актер волча цо кино юкье дакъа лаца вех Адам. Каскадер волаш ше длахьокха везаш хул из. Цу хана дийцар цхьацц бахьанашца агтув боацаш дус, бакъда, кино юкье вахара-м дегла хул цун... 2020-ча шера Туркий мехка боал цун из агтув. Цу мехка дукха ха яккха лаьрхл хинна

воацача Адама хьал хувцалу, цхьацц бахьанашца. Кавказера цхьан хана цига длабахача наха, шоай бераш Юмаде, спортивни ишкол кхолла оал цунга. Длаболабу цо ший болх гаьнарча мехка...

Йоккха юкь ялалехьа Стамбуле кикбоксингах чемпион хул цох. Къаьстта цу чемпионато белгалбу цун длахо хургбола никъ. «Барбароссы», «Меч Средиземного моря» яхача сериалашка ше хьокха вех из. Цихезача туркий канало хьокхаш долча киношта юкье вода, глалглай юртара зламсаг. Дладахача шера гурахьа дайра наха из кино. Османски импери ювцача сериалий чулоацам чоагла клоарга хул. Контракт чоагльий шин сериале болх беш хул Адам. Цхьа бутт цхьан сериале боаккхаш, шоллагла бетта кхьйолча сериале къахьегаш болх бу цо.

Каскадерски тоабаш 25 сагах латгаш хул. Хлара дийнахьа ворхл даьлча длаболалора болх. Цу юкье длачуваьлча, боккьонца, цу гаьнарча ханашка хье волаш санна хеталу. Тера дувлаш ламаз деш, хлама юаш длахьора оаха денош. Из деррига чакхдаьле, сайран чуводача хана, цу ханацара озаваь хьаваяккха таханарча денга длаьелча санна хеташ хулар. Боккьонца бола къонахий баьха ханаш чоагла дог длаьлацаш я... Цу чу ваха безам хулар, дувц Адама. — Шера из болх беш со чакхцавоалаш хлама дисадац, вел Адам. Пелгаш, ког. Пендараш кагдеш моттигаш хиннай. Из

болх аттабарех бац! Тха моттиг лоархлеме я сериалашка. Этгара чоагларла цихезача актерашка хьажац тхога санна...

Тха гучадалар спецназ йоагаш санна хул. Дукха моттигаш хул бларгаш дладийхка болх бе безаш... Шийгара цхьаццадараш юкье доаладе а бокъо лу цун продюсераш. Ше ма варра вовз из массанена. «Барбароссы», «Альп Арслан» яхача киношка цо хьокхар тамашийна болх ба. Цу лоархлеме шин проекте къахьегаш воллаше, 1915-ча шера хиннача, Чанакаллински тлема хетадаьча кино болх беш хул из.

«Заклученный» яхача криминални сериалера болх, ши сери йоаккхаш къахьийгача бут цо. Глалглай къамо кхеваьча Адама эшаш моттиг хилац цох. Тхьовра, бер долча хана, даь-дас Ючуделлар, ший моттиг хьахьокхаш хул цун вахаре. Денал, яхь, эшача массе хана го де кийча хилар, эздел, иштта кхьдараш лорадеш длахо хьу цо ший никъ. Уж оамалаш бахьан долаш чоагла лоархлаши, везаши хул къона актер гонахьарачарна юкье. Адама новкъост хиле длаотт туркий мехка цихеза актер вола Ардуч Барыш. Туркий дуккхача киношка вовзаш волча цо, кавказера борз аьлий ци тул Адамах.

Из вовзалехьа глалглай къамах цхьаккха ца ховш хиннача актераша, дувцийт Адамга вай мехках. Вай къаман наха тхьовра денца хьадаьча ладаташ, оамалаш ювцаш тамаш ю цар. «Гуш да хьо

яхь йолча нахах хьаваянналга» оал цунга из вовзараша. Ший эздел лорадеш болх беча глалглачо дуккхабараш цецбоах. — Беркате оамалаш йолаш, массе оаглорахьа атта болаш, цхьа дика нах ба уж актерашвахаре. Цхьан дийнахьа болх длахьош, актриса лозаеш моттиг эттар. Бехк тлабила хьежар къонача туркечоа-каскадера. Бакъда, из деррига бларгагуш лаьтта Алтан Энгин корзагла иккхар: «Бокъо яц шун! Из саг цу гулакха влалла бехке вац! Аз дехке доахаргда шо цу хламах!» Техьа тла йоагача хана «Салахуудин аль-Аюби-Иерусалим хьаяккхар» яхача сериале болх бе лаьрхл ва из. Пакистански кинематографисташца бергба цо болх. 1187-ча шера бусалба наха хьалха ваьнна 88-шу хьалха крестоносцаш каралаьца Иерусалим хьайоаккх цо. Цу хана цар, ций Юухийташ оттадаь хлама, царца оттадаьтац цо бусалба нахага. Керасташ боа ца беш длабохийт цо, Иерусалиме хьачуаха бокъо а лу. Цу ханарча исторе дувц: «Ураме гюлла Ювоагла Салахуудин соцаваь хаттар дир жларг кач уллача къоаночо: «Хьога котало кхачай Иерусалим хьаяккха.

Кераста наха бусалбашца оттадаь царна духьала ца доаккхаш мишта Ийр хьо?! Шун кхалнаха, берашта, къоаношта урсаш хьекхаш чакхьаьлар уж... — Сона сай бусалба дино бокъо лац, уж тайрпара хламаш леладе! Тха дегашка къахетам бах массе хана», — аьлар Салаххудица. Кераста къоано цецваьнна висар... «Шун дино бокъо лаций шоана чир леха шоашца къиза хиннарашца?»

«Тха дино бокъо лац къиза хила! Во даьчун духьала дика деш даха йоах тха дино!». — Тлатехар цо. Цецваьннача кераста йоахар: «Ма хоза дин да оаша леладер! Ваха дукха ха йиса йоацача хана, нийсача новкъа ваьккхар со Дала! Бусалба дин хьатлаьца воал со. Хьалхадаккха сона де дезар цу гулакха!» Салахуудина хьалха олаш им дилар кераста. Ше дийна мел волча хана, бусалба дина хоза гулакхаш леладеш ваьхар из. Цун лара тлехьа длабахар, цох хьабьанна хиннараш а.

Дукха къамаьл хилар тха Адамца. Вахарах, белхах, длахо йодача хана ше де лаьрхлачох дийцар цо. Ший мехкацара безам, дийца варгвоацаш, боккха ба цун. Къам хьаоттара 30-шу дизар массанеца цхьана дладахьа, цавенавар из туркий мехкара. Тамашийна хоза оамалаш йолаш, глалгла ше хилар лакха лоархлаш, хьаькъал долаш саг вар Адам. Ха, влалла, дла мишта яхар а хац цунца вахарера гулакхаш дувцаш.

Ма эшалба вай къаман денал дола, эздий бола, къонахчал лорадеш бола кагий нах! Даьла къахетам хилба вайца массе хана! Саг, хьо сихлеллахь дикал йоржае!

Довза хьажа бакъдол

Паччахьалкхен университетето бувзам чӀоагӀбир, регионашта кулгалдеча кхуврчаца

Самиранакъан Элберд

ГалгӀай паччахьалкхен университетето, регионашта кулгалдеча кхуврчаца бувзам чӀоагӀбир. Керттерча дешара моттигои, юкъарлен бувзамахи коммуникацехи йола цифровой проекташ йоржаеш болча кхуврчои, шоайла чӀоагӀбаь барт республика беркате хургхиларах теша лов.

«Дукхача специалистий Квалификаци лакхбеш, теоретически практически кхетам лакхбеш, хургаба из бувзам. Цъхана дӀакхухьаргья боккха лерхӀам бола тайп-тайпара семинарш, Илман - педагогически кхетам лакхбеш моттигаш хургья. Цу кхуврче практикеи стажировкеи дӀакхухьа, аьттув хургаба университетерча студентий. Лакха говзал ярашта тайп-тайпара аьттув хургаба, шоай никъ кхы а дӀахо шербе», - хьоахадир университетета болхлоша.

Шийгара доагӀа гӀод дӀацадаларах, 20 сахьата, пхье гӀулакха болх бергба республика вахархочо

Султыгнакъан Йоакъап

Шийгара доагӀа гӀод дӀацадаларах, 20 сахьата, пхье гӀулакха болх беш хургва республика вахархо. Хила доагӀа каьхаташ доацаш, новкъа ваьнна, машен хеккаш лийнача Назранерча къонача вахархочоа гӀод техар пхи эзар сомага кхоачаш. Шийна оттаяча хана, гӀод дӀатекхадац гӀалат ваьнначо.

Из баьхан долаш, Госавтоинспекце болхлочо, протокол оттайир шийгара доагӀа гӀод такха ловш воачачун духьала. Суду гӀулакх дикка техкачул тӀехьагӀа, из вахархо бехке вир. Цун тӀадилар 20 сахьата, Назране, болх бар пхье куц тоадеш. Приставий тӀахьожам болаш дӀахьоргья цо из ха.

Дагараш довзийташ бола гойтам дӀахьу музее

Самиранакъан Элберд

«Эволюция топоров» яха гойтам ба, укх деношка, вай музее дӀахьош. Тхьоврарча хана денза хьабаккача наха леладаь догараш да, цига хьокха дакка. Археологаша дукха къахьегаш лийха догараш да, тахан, тамашийна хетараш.

«Тха экспозицеге хьажа ве-

начун довзаргда тайп-тайпара догараш. Гаьнарча къаьнарча хана леладаьраш, иштта таханарадараш да укхазе хьокхаш. Гезах, кхертгӀойх, аьшках — даь да догараш. КхертгӀойх даь догараш, тхьоврарча хана бахархоша леладаьд; лаьттаца болх беш, гаьнаш тедаш, аькхе бахача дулх тедаш.

Цул тӀехьагӀа даьннад геза догараш, из ханний нах гезаца болх бе болабелна ха. Уж

да Кобански культурах дола догараш. Аьшках даьча догаро, аьшка ха йовзийт. ХӀара диг ши-ший моттиг йолаш хиннад. Довна юкье леладу догараш боккхача къахьегамца дезаш хиннад.

Ший тайпара догам деш, дахчах даь ко дерге тоадеш

хиннад тӀема юкье леладу диг. ХӀара хана хиннача тӀемахой догараш, ший цхьаца белгало йолаш хиннад. Диг леладар массе ханашка малача сага гӀулакх хиннад», — дийцар тхога, музее болхло йолча Гойганакъан Розас.

Кердадараш довзийташ хилар, кхоана хургбола психологаш

Таьлаханакъан Адам

«Диснет» яха аудиовизуальни комплекс хьокхаш хилар, Илдарха-гӀалиий тӀарча поликлиникерча болхлошта, Паччахьалкхен университетета студенташ. Кердадараш довзийта дарбанче баха хиннараш бар, кхоана шоай моттигаш дӀалоацаргӀйола психологаш.

АВК эшаргья, сага психологически хьал метгадоаладара йолча кабинеташка. Из тахан, юкьедаьннача кердадарех я, дарбанченашка дикка пайда хулаш хила тарлу. ХӀетта хьаььннача, дикагӀйолча аудио-видеоаппаратураца кийчъаь я из. Дикка къахьийга хьакхеллачо цо, сага психологически хьал аттачахьа доаккхаргда.

Болх беш йоацаш латтача, региона, 10 предприятие хьал дийцар Пятигорске

Берданаькъан Лорс

ПалгIайче экономически дегIайоалаяра Министра Тумхой Аьсета, цун заместителя Осканаькъан Мухьмада дакъалаьцар, болх беш йоацаш республика доазон тIа латта инвестице проектш ювцаш дIайихьача совещане. Совещани дIайихьар, Пятигорске, Кьилбаседа-Кавказа федеральни округ социально-экономически дегIайоалаяра Департамента кулгалхочо, И. В. Храновске кулгал а деш.

Республика доазон тIа болх беш йоацаш латта инвестице проектш, предприятиеш, ювцаш итта хаттар дар дуьца оттадаьр.

Цига дукхагIча даькъе йицар: «Каьхата хIамаш еш йола фабрика», «Ингушетия» яха берий буача кхачана Комбинат, иштта «Диодаш оала сердал луш йолча лампай завод», кхы дIахояраш а.

Таро йоацача дезала берашта лаьрхIа, совгIаташ делар РФ Паччахьалкхен Дума депутата БIархой Бекхана

Коазой Мадина

Денна-бийсана цига а болаш, салоIаш, шоай унахцено тоаеш «Нефтяник» оалача лагере Iеш долча берашта, РФ Паччахьалкхен Дума депутата

БIархой Бекхана, совгIаташ делар.

СалоIама ха йистейоалаш дика хетар хилар берашта. СовгIаташта чудаогIаш дар, массехк ди кхыдаьлча ишколе долхача берашта лаьрхIа

дола, эшаш мел дола школни гIирсаш чудаохка хоза, цена рюкзакаш. Цул совгIа, берашта эггара цар сатувсаш йола мерза хIамаш а ялар, дог хьаста, масса оагIорахьара безам тIабахийта, эшачунца Iалашо яь, ахканара салоIама ха йи-

стейоалаш геттара нийса хилар уж совгIаташ а.

Кхы селлара таро йоацарашта а, иштта хала бохкачарна а уж мо дола совгIаташ эшаш дар, цох наха доккха новкъостал а хул.

Эггара йоккхагIйола нувхаш дIакхувса моттиг цIенъеш латт

Султыгнаькъан Йоакьап

МагIалбикера аравоалача улла, эггара йоккхагIа хинна, нувхаш дIакхувса моттиг цIенъеш латт. 84% кхоачаш болх йистебаьннаб цига. Цох лаьца дийцар — гонахьарча Iаламахи экологически кхерамзленахи йолча департамента кулгалхочо Мальцев

Романа, «Цена мохк» яхача, федеральни проекта офиса кулгалдеча Мишиев Раула, Iаламах йолча министерства болхлошца къамаьл деш.

«Кхетаче дIаьхьара кертера бахьан да «Цена мохк», «Экология» яхача проектшк, 2022-ча шера дIабихьа болх тахкар. МагIалбикера

аравоалача уллаш йола, эггара йоккхагIа йола, нувхаш дIакхувса моттиг цIенъей 84% кхоачаш. Гуьйран шоллагIа бутт чакхбалалехьа, цигара деррига белхаш йисте даьнна хила деза.

Гонахьарча Iалама, экологен зе дергдоацача тайпара кийчдаь хургда деррига. «Цена мохк» яхача проек-

те гIолла болх беш, вай республикера нувхаш дIакхийса йиь моттиг дIаьккхай цIенъей. Иштта, кхаьч-кхаьчача хьайийла нувхаш Iокхувса моттигаш дIаьхаро экологен хьал меттадоаладергда, цул совгIа, мукьадаргда нувхаша дIалаьца даьда лаьтгаш», — хоам бу Iаламах йолча министерства.

Очистной моттигаш хьальеш латт республике

Султыгнаькъан Йоакьап

Очистной моттиг, канализационни коллектор, насосни станци — хьальеш, белхаш долх Шолжа-пхье. Болх йистебаьнна хила безаш ба, 2024-ча шера, аькхи. Шийца ГО ЧС кхуврча кулгалхо Беканаькъан Халид волаш, из болх малагIча лагIа тIа кхаьчаб хьаж, ваха хилар Шолжа-пхьерча администрацен кулгалду Iумаранаькъан Аслан.

Болх массехк этапш дIабодаш ба. Паччахьалкхен программе гIолла дIаьхош ба из къаьхьегам. Укх шера, бIаьстан хьалхарча бетта, дIайолаенний белха хьалхара юхьиг.

Таханарча дийнахьа, кIала кIийле кийчя, лард дIаелла, хьувзаш ба болхлой. Iумаранаькъан Аслана яхачо, керда очистной моттиг хиларо бIеьхача хих цIенъергья: Шолжа-пхье, Илдарха-гIала, Эбарг-Юрт. Болх дIаьхош орцагIбаьхаб: дукха инженераш, говзанчаш, иштта, 15 машин.

**ГалгІайчен
полице
хьалахар, мичав
ца ховш, вайнав
яьха, кхелета
зІамига саг вола
МОТТИГ**

Султыгнаькъан Йоакъап

ГалгІайчен полицейске-ша хьалехар, мичав ца ховш, вайнав яьха, кхелета зІамига саг вола моттиг, ше тика чура ахча дихьа хилар чІоагІдир цига, аьнна хоам бу «Сердало» газетага, ГалгІай Республике гІолла йолча МВД пресс-служба. Россе МВД МО «Малгобекский» болхлоша, карарча шера, Кимарса бетта 23-ча дийнахьа, шоай балха тІехьа йола мероприяти дІахьош хьалехар, мичав хац яхаш лехаш хинна, кхелетанза вола зІамига саг, из отделене хьа а волаваь даьга-наьнага дІавелар.

Хоам бу, цу гІулакха тохкам беш болх дІахьоча юкьа, Россе МВД МО ПДН «Малгобекский» инспектораша, иштта царца цхьана, Магаспхье гІолла йолча Россе МВД Отделене хьайцар, цу кхелетанза волча зІамигача сагагара, 22-23 дийнахьа Кимарса бетта, Магасерча тика чура кора цхьа оагІув хьа а йийлла, цига гІолла чу а ваьнна, цу тика чура кхо эзар сом ахча дихьад аьнна чІоагІо.

Бокьонаш лораераша, цу хьакьехьа, боагІаш бола чухьажара болх дІахьош ба.

ГІажара-Юрта, хий детташ йола система цІенъе болабеннаб

Берданаькъан Лорс

лоархІаш бар.

Доалахьарча бешамашка хий тохара йола ГІажара-Юртарга система, региона чІоагІа эшаш а моттигерча наха доакхалдеш а я. ХьалхагІа, юрта бахача наьха вахар доалахьара беш йоацаш мишта хургда аьнна хеташ ханаш йолча хана а, из вахара хьаст

ХІаьта тахан а, цу юрта дукха ба бешамаш лелаеш, лаьтганца кхьаьгега ховш бола нах, цудухьа ахкана замах цар истола тІа баьцадараш а сомаш а ба. Цудухьа укхаз, «салтанок» оалаш дола хиш ЮдоагІа каналаш, наьха вахара хьалаш хилийтара ца хилча даргдацар.

Из дечаре фу дергдар хьогІ, ахкана замах, каст-кастга хий доацаш юссача укх юрто. Нагахьа санна, салтанка оалаш долча хина тоатоло лертгІа боарамах хий хьалуш хилча, дІахо йолча хина сетешта низ кІезигаргІа тІалаттаргба. Каст-кастга каналаш, Эсса чура хий хьайидеш дола, цІенде дезаш а кІоаргде дезаш а хул. Из болх

беш ба, тІехьарча деношка, Іаьдала болхлой.

ХІанз из болх дІахьош ба, Московская оалача урамах.

Цхьатарра цунца дІахьош ба, юртарга кагьяла тарлуш йола гавнаш тедара болх а, хІана аьлча, нагахьа санна, уж хаьда Ючулеге, наха цунах зе дала тарлу.

Нах дІа-хьа уха машенаш кхерам боацаш хила еза

Султыгнаькъан Йоакъап

Промышленностехи бувзамахи йолча министерстве дийцар, нах дІа-хьа ахар, кхерам боацаш хила дезалгах. Кхетаче дакьа лоацаш хилар Ространснадзора кулгалхойи, иштта, цу гІулакха тІахьожам лоаттабе безача моттигера болхлойи.

Министра гІонча волча Боканаькъан Шамсудина белгалдир, нах дІа-хьа уха автобусаш, маршруткеш цхьаккха кхерам боацаш хила езалгах. СКФО Ространснадзора кулгалдеча Кварцов Дмитре теркалдир, терроризмаца болча бувзамах кхерам тІалатташ йоа-

цаш хила деза, наьха дІа-хьа ахар аьнна.

Бахархой дІа-хьа кхувларашка, из хьал теркалдеш, фе хила аьлар цо. Цул совгІа, цІаьхха хатар иккха хІама хуле, де дезачох а хьоахадир. Цу гІулакха бехктокхаме болча кулгалхоша, дикка, техкар машенашцарча кхерамзлен гІулакх.

Массане цхьа барт баь соцам бир, автобусашта, маршруткешта ГІЛОНАСС яха спутникови апаратураш увтгае езалга. ЭРА ГІЛОНАССО Ространснадзоре хьахойтаргда, моллагІа хІама иккхача. Хьакимаша яьча чІоагІонах, дІа-хьа ахар тІехьа кхерам боацаш хургда.

**ГалгIайчен
полице
хьалаьцав,
кхалсагагара,
300 эзар сом
даккха гIийртар**

Султыгнаькъан Йоакъап

ГалгIайчен полице даькъа тIарча викалаша, кхалсагагара 300 эзар сом даккха гIийртар хьалаьцав, цунах а, цунна гаргарча нахах а во хоам дIа-юха боаржабергба яхаш кхерам тIатийсаб цо, аьнна хоам бир «Сердало» газетата ГалгIай Республице гIолла йолча, МВД пресслужба. «КИмарса бетта ийслагIча дийнахьа, Россе МВД МО «Сунженский» кхалсаг ера, шийгара низагIа 300 эзар сом ахча даккха гIерташ цхьа саг ва аьнна, язъь заявлени а яхьаш.

Из хьадехаш хиннача саго кхерам тIатувсап хиннаб цунна, нагахьа санна, Iа из ахча хьа ца лой, хьогI а хьа гаргарча нахах а бола тоам боаца хоам дIа-юха боаржабергба аз яхаш.

Россе МВД МО «Сунженский» болхлоша вIашагIделлар ахча даккха гIерта саг бIаргагургволаш, ахча дIалуш санна ко а дегIа. Полицейскеша шоай болх дика бовзаш хиларца, вIашагIбелла болх бахьан долаш, таро хилар из саг хьа а лаьца отделене Iочувига, цига цо дерий дир», — хоам бир региона бокьонашлораяра органашка.

Хьалаьцача сага духьала уголовни гIулакх хьадийллад, доккха ахча даккха гIертарах, из лаьца воал.

ГалгIай Республика МВД кулгалхоша баркал аьлар, Россе МВД МО ПДН, ОУУП «Сунженский» болхлошта. Уж ба: полице капитан Йовлой Кьурейша Джамалейла, полице лейтенант КIориганакъан Мухарбика Мухьмад-ТIахир, зIамагIвола полице лейтенант Пхьугой Султана Ахьмад.

Илдарха-гIала дикагIа волча 7 фермера, «ГалгIайчен ДикагIа йола ЛХП» яха, конкурс йистейоалаш дакъалоацаргда

Берданаькъан Лорс

Наьха шоай доалахьарча боахамца уйла-нигат чIоагIдара, цар цунцара безам совбаккхара, иштта боахам лелабеча наха кIеззиг-дукха новкъостал хилийтара аьнна,

вIашагIелла яр шин даькъа ийикъа конкурс. ДикагIа бола фермераш белгалабоал, муниципальни даькъа тIа, иштта региона боараме а

Селхан Илдарха-гIалий тIа белгалваьлар, конкурса респу-

блика боарам тIа, нефтяникий хиннача юрта викал.

Илдарха-гIала мэре актови зале, шахьара кулгалхочун гIонча Къоастой Фатимас кулгал а деш, балха тоаба заседани хилар, фермерски къахьегам дикагIвола говзанча яха цIи

ялара.

Конкурсо дIадеххача бessa, сурташ даьха а видео гIолла а боахамашка хьежачул тIехьагIа, ялх боахам белгалбаьбар. Уж боахамаш да, конкурс йистейоалача хана, муниципальни даькъа гойта дезараш а.

Магасерча урамашкара амбрози дIаяккха, арабаьннаб болхлоь

Султыгнаькъан Йоакъап

«Зеленхоз Магас» яхача кхуврчера болхлоь арабаьннаб, Магасерча урамашка тIайийна амбрози дIахьакха. «Ца эша буц дIахьокхаш, амбрози дIайоаккхаш болх дIахьош латт пхьерча урамашка.

Тахан, лостам беш латтар я, Мальсагова цIерах йола урам.

Аллерголагаша-лораша, ма даггара, хьадувцаш латт вайга, амбрози эггара чIоагIагIа, наха юкье аллерги доаржадеш буц я яхаш. ДегIа зе деш йолча цу баьца тIара дом, са доахача

хана, пехкашка бахий наьха могошал толхаеш ба. Цул совгIа, дIа ца хьокхаш из буц ягIачара, маьлха зIанараша миччахьа дIай-хьай хьу из дом (пыльца).

Цунга хьежжа, эггара хьалха дIаяккха езача баьцех я амбрози», аьлар тхога, пхьерча администрацен болхлоша. Нахага

а дехар ду, шоай бешамашка, коашка тIаяьнна латта из хала лоархIаш йола буц, дIаяккха яхаш. Вайна юкье дукха ба, цо зе деш бола, могош боаца нах. Лораша, ма ягIийта йоах амбрози цхьаннахьа а! Харане цIенде деза ший доазув.

ГалгIайче доккхий хъайбаш, жа, коа тIара оалхазараш совдоалаш доагIа

Султыгнакxан Йоакxан

ГалгIайче доккхий хъайбаш, жа, коа тIара оалхазараш совдоалаш доагIа, дIадахача шера, укx хана хинначунца нийсдича, цунна тешал ду «Сердало» газетага, Къилбасела-Кавказстата баьча хоамо.

«ГалгIайче, юртбоахама продукци (юртбоахама организацешка, ахархой (фермерски) боахамашка, юртахой) 2022 шера наджгамхой-мангала бетташка кхоачаш долча маьхашца нийсдича, 6778,4 млн сом, е 106,6% да дIадахача шера хинначунца нийсдича», — йоакx статистически служба говзанча.

Хоам бу, массадолча боахамашка 2022 - шера аьттинга бетта, 2021-ча шера укx хана хинначунца нийсдича, доккхий хъайбаш тIакхийттад 1,7%, уж хилар-70305 корта, коа тIара оалхазараш совдаьлар 0,8%, уж хилар 355676 корта, жа а гавзарий а тIакхийттар 301328 корта, тIакхетарга диллача из 4,3 процент я.

Иштта шура а фуаш а совдоалаш хиларга диллача, хьал, массехк, тоалуш доагIа.

Хала у дар дуненах летар Мишта кxовсам лоаттабир вайцига ковидаца?

Гарчакхнакxан Сали

Укx тIехьарча хана, кIезига хоз вайна, ковид яха лазар дувцаш, маска йоаллаш саг а гургвац наггахьа мара бIарга. Кхьметтел поликлиникашка юсташ хиннача йIовхала, тIаювхаш хиннача бахилай гIулакx тIехьашкадаьннад. Бакъда цкxарчоа-м чIоагIа тIадийрзадар из лазар, дерригача дуненна санна, вай мехкарча наха а. Цо биьхар вай къаман юкxе сий долаш а лоархIаш а хинна нах. Царех вар мехка къаьда хинна Мартазанаькxан Iадрахьман, Ozанаькxан Салмана воI Iадрахьим, цхьан юкxа цу лазар лаьцарвар дукха ха йоацаш вайцара къаьста историк, йоазанхо Коазой Нурдин, берригаш бийца а варгвац. Юхьанца денз, къахетам беш доацача лазарца кxовсам лоаттабара оарцагIбаьлар вай мехкара лораш. Нах цIагIа совцабир, школаш дакxайлар. Кертера цун белгалло дегIацара йIовхал айялар я яхандаь, дукхагIбараш градусника тIа багIар, дийнахьа кхозза е диацца из юсташ. Унах лорабала гIертилга дар из. Сона дагадагIа, биь бетта дийнахьа кхозза айса йIовхал юсташ хинна. Кхозза дIаязйора аз истола тIа лаьрхIа цу гIулакxа Iудиллача каьхата тIа. ЙIовхал цу биь бетта 37 градусал лакхагIа цкxаь-цкxа хьалгьяланзар. Цо тешал дора со из лазар кхетанза хилара. Школе балха волча маска Iоякxацар, бахилаш лелайора, спирт доалла салфеткаш

даим тIорме чу доахар. Сапаца кулгаш дилар-м дувца а дезац. ХIаьта а наха юкxе лелача сагах, миччахьа кхийте а хьакхет цу тайпара у. Базар тIа, кодаме, йодача-йоагIа, балха ца вахача валац, автобуса тIа, «газела тIа» ха везаш а хул. Хьакхет-кx из тIаккxа, мичахьара кхийттад ца ховш. Хьо лоралойя а, гонахьарбараш лоралуц. Маска лелаяц, кхачан продукт хила безача боараме дIакxовлац, кхьметтел тика чу йохка хьош йола маькxх лораяц. Из дукха цIена йоацача машена чу уллаш гу, нах Iохувшача гIандаш тIа Iоекк. Докхаш дола дулх а дукха тешаме хилац, лазар кхийтгача устагIан е бежана из дале, наха зулам доал цох. Цу тайпара, вай мела дуташ дола хIамаш дукха да. ХIаьта а лораша, низ-хьинар ца кхочеш, цкxаза шоай унахциено кIальюташ, лорадир вай цу цамгарах, из хьакхийттар верзаве гIерташ, шоай хур дир. Буро чурча больнице хьайийллайар цу лазара дарба деш йола отделени. Дийнахьа-бус тем боацаш, салоIа денош дицдаь, къахьегаш бар цигара лораш. Массехк отделени яр цун дарбанчен тхов кIалха: пульманологе, кардиологе, рионемаце, инфекционни (ковида дарба деш). Хьалха кхайкора больница хинначара гаьна йоацаш, нийсагIа аьлча, Буро чура районни больница хиннача моттиге хьалгьяь я кердаяр. Щечка кирпишках етгача цун чухьа, мел эшача хIаманца Iалашгьяь ченаш (палаташ) я. Бакъда цIаьхха

денача ковида цхьацца халонаш а тIаера цига болхх беш хиннача лорашта а дарбаш деш хиннача унахошта а. Масала, кислород ерригача палаташка яцар, цудухьа касткаста хозар лакхерча этажаш тIа хьувзадеча бурон тата; массанахьа, хIара маьнге-на юкxе кислород хургIолаш бола болх бар дIахьош хиннар. Из бахьан долаш палаташ, этажаш хувца езаш хулар унахой. ХIаьта а юкxарча гIулакxа из деш хилар теркалдича, дукха эгIазбахар доацаш, раьза хулар уж, хIана аьлча царна Iоткъам хургбоацача тайпара, коляска чу ховшабийя бугар уж дIа-юха, кара уллаш кислородах бизза гIайба а болаш. Бокxонца из сурт бIарга ца дайнача сага, кхетаде хала хургда из. Аз ши бутт баьккxаб больнице хулаш мел дола хIама зувш, зIамигадар а доккxадар а. Цудухьа цу лазарца кxовсам вайцига мишта лоаттабора дика хов сона, цун бIарчча сурт кхолла а йиш йолаш.

Палаташка дукха нах бацар, даггара вале а ши саг мара. Цхьайолчар чу цхьацца унахо мара воацаш а моттигаш яр. Реанимацен лаьрхIаца цIагIа а вацар, халагIа ба аьнна белгалбаьхача унахо-ех цаI е шиь мара. Даим царга хьожаш, бIарг вIашта ца буллаш яр санитарка, медийиша, лор. Цу отделенене керте латтар, ший ханага диллача дукха воккxа воаца зIамига саг Йовлой Жамалда. Унахоша бийса мишта яькxхай, царна эшар фуд, укx чу вита везар малав, кхьча отделенешка чув-

га везар малагIа ва, малгIа маха тоха беза, молха яла еза хIаранена – шедар зувш, довзаш хулар отделене кулгалхо. Из чувеча, лазарах шоаш паргIагабаьлча санна хулар унахой. Хетаргахьа, ший сабарца, гIулакxаца везаволийтар цо. Из чIоагIа йистхулаш хеза саг цу больницера коравоия тамаш яр, цамогаш болча наха а лорашта а юкxера. Цу отделене болх беш волча сага оамал иштта хила а еза, аьнна хеталу. КIезига тоаваларгахьа вийрза унахо чувугар кхьча (инфекционни) отделене. Цига ковида духьалара дарба сихагIа дIадодар. Бакъда цхьа хIама да ала дезаш, беррига унахой цхьагарра хилац, цалаш халагIа, вожаш аттагIа болаш нийслу. Масала, цхьачарна шин кIира дарба дича кхоачам хулар, вокхарна – бетта, кхоалагIарна – шин бетта, бар больнице биь бетта мара метта ца боагIараш а. Цхьабараш лелаш бар, вожаш дегIа маьженаш хьоалуш, шоай хьинарца дIабохалуш бацар, цхьабараш когаш дода бер санна юха а лела Iомабала безаш хулар. Капельницаш, детташ дола маьхий, мелаш йола тайп-тайпара молхаш, кислородаца садахар – царех диза дIаухар унахой а царга хьожаш болча наьха а денош. Цхьабараш берзар, бакъда шоай Iоажал укxаза тIаэцараш а нийслора. Цу лазарах хьаваргвац аьнна хийтта саг цкxаза вийрзе дIаводар, из нийслора эггара хьалха Даьлеи шоллагIча аргIагIа лораш бахьан долаш. Дийнахьа-бийсан бIарг вIашка ца бохийташ, дегIацарча йIовхалга,

ций лакхдаларга е лохдаларга хьожаш хулар медийжарий, иштта кардиограма йоакхар, лаборанткаша анализ е дагахьа ций доахар пелга чура а пхаьн чура а. Цо хьахьокхар унахочунгара хьал малагIа да: верзаш ва е халагIа ва. Меттара хьал ца гIовтталуш а хулар цьабола унахой, цар пехкаш эргаялнай, тоалуш йий хьажасурт даккха воагIар зIамига саг Беканаькъан Адам. ЛаьрхIа палаташка чухьа йиш йолаш яр телестуде хьалха хиннача къаьнача камерех тара йола цун аппарат. Больнице йоаккхача хана, кхозза а диазза а даха дезаш хулар цу тайпара сурташ. Цкъаза унахой белалуш а ха йоагIар, Адам палате чувена, цунца къамаьл деча хана. Сайна хеза цу тайпарча къамаьла цьа масал доаладергда аз. Адам, чу а вена, ший аппарат Иоттаеш воаллар. Халла мара ураха ца могош волча унахочо дийхар:

- Со урахале, из кор хьаделал, фа чудоагIаргдолаш, садукъ са.

Адам дIахо а ший аппарата гонахьа хьувзар.

- Кор хьаделла ях аз, - аьлар унахочо.

- Сенна деза хьона из кор, кислородни маска ма йоаллий хьона? - хьавийрзар из унахочунгахьа.

Велавелар унахо:

- Хьаделла Iа кор. Маскаш йоаккхаше а, бовш цIакхухьаш латт ераш-м.

Адама шийна а сакъердам баьннабар мотташ ва со ше аьнначох.

Медийжараша беш бола болх, мах баь варгвоацаш, бар. Ден-бус болх бича, хувцалора уж. Унахошка дика хьожаш, царна товр де гIерташ, хулар

Янданаькъан Марет, ПхьогIой Раиса, Iарчакханаькъан Танзила, Дударанаькъан Зоя, Цечой Хьава, Доврбиканаькъан Мата, кхьбараш. Цу тайпарча больнице унахошта гIо де маIаца наьха низ а эшаш хул. Медийжарий низ дIа ца кхоачаш а, моттигаш хул. Цудухьа геттара гIадвугаш хIама дар унче болх беш медвежарий хилар. Вешта аьлча, вайцига медицински факультете деша багIаш бола, лораш хила дага бола кагий нах бар больнице къахьегаш. Саг хьалъайве, хьаьллаца, унахочоа шийна дулургдоаца хIама де новкъостал дора цар. Бийсан юкъе, сатоссаш Iа царех саг чувехарах, даим сомал еш, юхь гIара белабале хулар кагий нах. Къаьстга са белгалваккха безам ба Дзейтанаькъан Илез, Овшанаькъан Ибрахим, Циздой Мухьмад, Чимхьилганаькъан Мухьмад, кхьбараш. Царех бизза, унахошта дукха безаш, лораш хургба аьнна хет сона, хIана аьлча, сел зIамига болашше а, дегIаца эздийча сагах далла мел деза гIулакх доаллаш уж хиларах.

ХIаьта а керттера моттиг больнице хьалаьца латтараш, эггара хьалха лазара духьальувттараш, лораш бар. Уж укхазе кIезига а бацар. ХIара бус керда лор хулар, цамогаш болча нахага хьожаш. Овшанаькъан (Зовранаькъан) Лейла дика терапевт санна йовзаш я районе а республике а. Цун фусам-да а вар дика лор. Батыр карарча хана воацаш ва. Лейла чуча эггара хьалха унахочоа товргдола дош ала хьожар, юстар сатураци, нагахьа санна из 90-нел лакхагIа яле, хоастовра могош воацар. Сахиллалца ший балха гIа хиле, дIайодар

из а, цун новкъостий-лораш а: Iарчакханаькъан (Имагожанаькъан) Марет, Къоастой Алик, Йовлой Люба, кхьбараш. Цьхайолча хана вIалла дагадоацаш йола моттиг нийслора, цIаьхха дог лазадаьле е пхандарашка лазар этте. ТIаккха оарцагIйоагIар кардиолог Яндакъонгий Хьамзата Зарема. Ковид яха лазар вайцига доладелча хана денз, могош боацаца нахаца къахьегаш, царна гIойле хургIолча оагIонга хьожаш, хьаена-яр из. Цо даь хьехар, хьожаяь молха даим пайдане а, лазар дужадеш а хулар. Цул совгIа адамий мотт ховш, унахочоа товргдар фуд, вас ергьяр фуд ховш саг яр Зарема. Иштта оамал йолча сагах оалаш хиннад, «кура-сонга йоацаш, со аьнна йоацаш», ший болх бовзаш а хьабе ховш а саг я.

ХIаьта инфекционни (ковидни) отделенена кертте латтар Ганенаькъан Хамбора Амина. Къона яле а, шийна караенна балха моттиг хьаькьалца, говзалца лелае ховш, саг яр из. Цох кIезига дукхагIа дувца безам бар са. Хамбора Амина кхувш енай Алхасте, цигарча юкьерча школе II класс яккхачул тIехьагIа, 2005 шера из деша эттай ГIалгIай паччахьалкхен университета медицински факультете, хIаьта 2012 шера из чакх а яккххай, дарбан гIулакх карадерзадеш. ТIаккха Нальчике а, цул тIехьагIа Москверча РУДН (Россера халкъашта юкьерча доттагIала университет) а ординатура яккххай. Иштта М. Вишневецке тIема госпитале говзал Юмаеш а хиннай из. Цу хана денз пульманолог, гIалгIай меттала аьлча, пехкашта дарбаш деш йола лор йолаш хьайоагIа. Ковид долча хана, из дIадоладеннача хана

денз, цу унахошца къахьегаш хиннай, лор а отделене керттера лор а йолаш.

-Ковид дола унахой дукха чакхбаьннабий хьа кулгах? - хетт аз Хамбора Аминага.

-Кхо бIаь гаргга саг хила тарлу, - йоах цо.

Дуккхабараш бийрза, лаза-рах цIенбена цIаихабале а, нах леш а моттигаш нийсьеннай цун вахаре. Йоажала болх хувца йиш йолаш кхеллавац саг. Дезал боллаше а, (из Экажкъонгий-Юрта Саккхалнаькъанга маьре я), кхувш боагIаш зIамига Хьаваи Алимаи боллаше, из хала болх ца буташ; магац, кIаьдъеннай ца оалаш, чакхьяьлар Хамбора Амина. Цу тайпарча кхалнахах оал «къонах санна саг я из».

Аз лакхе ма аллара, лазар тIехьашкадьннад, цудухьа ковидни отделени а дIакъайлай ювцаца больнице.

- ХIанз вIалла унахо вий шо долча ковид долаш? - хетт аз лорага.

- ЦаI вац, - йоах цо. Цудухьа ший хьалхарча балха гIа юха гIаьххай из. Буро чурча районни больнице пульманологе отделене лор я Хамбора Амина карарча хана.

Ховш ма хиллара, кхы а ши хIама да из лазар долча наха чоагIа эшаш: дика даари цIено лоаттаеш хилари. Цу гIулакхашца дувзаденна а, даккха гIалат доацаш, болх бир укхазе. Дуача хIаманга диллача, из даим эргадоккхаш, наха чам хургбар фуд хьожаш кийчдора. Бежана, устагIан, котаме дулх нийслора цунца, кийчдора макхарах, манках, перловках даь худараш, плов, соус, супаш, борщ, салаташ, ТIамала компот, чай, кисель хулар. ХIама дика, чам болаш кийчдий хулар, цуду-

хьа унахоша раьза болаш дуар шоашта хьалур. Цул совгIа, вай къаман оамал ма йий, больнице хьалучох тийша ца вуташ, унахочоа цIагIара даар лоаттадеш. Уж хIамаш теркалдича, унахочун кхачанца дувзаденна хьашташ дизза кхоачашхулар.

ЦIенонга диллача а, дикадар мара корадагIацар ала. Санитаркаш яр даиман цу гIулакхага хьожаш. Гуйрийна, делкъийна, сарахьа - кхозза улгаш дулар, кораш дIадийлла фо чукхетийтар; кисе, гIайба лоаччар, кIеззига а цар гIа Iатта хиннаале, цу сахьате хувцар. Лувча, кулг-юхь дила, чу-ара ваха моттиг яр хIара палате. Къаьстга тоам беш дар цьаькхха хIама, сатийна-ча, гIар-тага доацаца моттиге больница уллаш хилар, корох дIаарахьежача Шамала гувнаш а бIаргагуш. ТIехьабаькханах больнице чубитацар, бакъда цар дена хIама унахочох массаза дIатохар вахтераша. Палата, унахочун тайпан цIи гIа а язъь, царга дIадала мара дезацар шоай тIормеш.

ТIехьара вийрза цIавахале КТ яккха еза. Цу гIа ше вугача хана, Сурта гIаьх тIехьоаккхаш санна хет ца-могаш волчоа, хIана аьлча из кIеззига а во хуле, цIаваха таро хургьяц, дIахо а дарба деш алла веза. Бакъда из дика хуле, пехкаш цIена хуле, майрра Iадика ювца мегаргья лорашца, цар даьча гIулакхах баркал аьнна. ТIаккха саг цIавахийтара духьала хургьяц республикан керттера инфекционист СаьпарIаланаькъан Зейнап.

Дала кхы вай мехка ма доаладолда из лазар, нагахьа санна доаладой а, вайбараш санна лораш ма эшаболба унахошта.

ДжабагIанаькъан Халимата никъ

ГIалгIай къаман Илман вахарах йола, вайна ца йовза, оагIонаш

Иаьлаханаькъан Адам

ГIалгIай Илман исторех дола лоархIамедараш, гучадаьннад тахан! Франко-ГIалгIай кхуврча кулгалдеш волча, юкъярлен болх лелабеча Боканаькъан Иийсас дIатIаийцар шийна ДжабагIанаькъан Висан-Гирей, цун дезале йола биографи язье. Из боккха тохкама болх дIахьош, цу дезалах дар, ма дарра, тохкаш Висан-Гире цьан йоIах шийна корадаьчох «Парижера корадаьр» аьнна цIи тиллар Иийсас.

Шийна гучадаьннар дувца сихвелар къахьегамхо, «Сердало» газета дешарашка. Халимат Висан-Гире йоккхагIа йола йоI хиннай. 1950-ча шера Парижера Сорбонна университетте филологически Илман доктор йолаш диссертаци кийчйир цо. Тахан, Парижера Сорбонна университетте библиотеке, долаш да из белгалдеш дола каьхаташ.

Докторант хиннача Хали-

мата язъь тема, «Польски литературацара турецко-польски исторически бувзам» яхаш хиннай. Из цихеза гIалгIай йоI яьй Петербурге 1913-ча шера. 1920-ча шера цун да, нана баха дIабахаб Франце, цигара, 1924-ча шера Польше кхаьчаб. Цигара овла болаш хиннай, ДжабагIанаькъан Висан-Гире цIен нана.

20-шу даьнна йолаш, Турце вахача гIалгIачунга, маьре яхай Халимат. ТIема лор хиннача Абдул-Иазизаца уж баха ховш Стамбуле. 1938-ча шера Висан-Гире ший цIен наьнаца Лолайца, зIамагIойолча йоIаца Тамарайца, Польшера Турце ваха дIавода. Цу шера французски, романски филологии, литературы яха оагIув хержий, Стамбулерча университетте филологически факультете деша отт Тамара. Цу университетте деша безам болаш, чоагIа из моттиг езаелий хьовз йоккхагIа йола йиша Халимат. Сов чоагIа цун из дезаш хиларах, цига деша бокъо ле цунна

аьле, найцага дехар ду Висан-Гире. Абдул-Иазиза из пурам делий Стамбулерча университетте деша отт Халимат. Дешар ахча тела дезаш хул, цудухьа, цига из дешаш хиннача пхье шера ахчанцара гIулакх шийна хьатIаэц дас, Висан-Ги-

ре. Пехьдика дешаш Стамбулера университет чакхйоаккх шинна йишас. Диплом хьайцачул тIехьагIа Коньби, Малатъи, Аданы яхача регионашка, иштта Стамбулерча ишколе французски мотт хьехаш хул Халимат.

Цу моттигашка тIема декхараш кхоачашде дIахьожавий хул цун цIен да. Халимата Илман никъ цу гIа сацац. 1946-ча шера Парижера университетте докторантура йоаккхаш хул из, цул совгIа, Польшеи, Турцеи Илман белхаш леладу. Цу хана арахец цо, Франце, французски меттала дола ши книжка. Халимата цIена бувцаш, ховш хиннад французски, туркий, польски, английски - метташ. Ший диссертаци кийча хилча, Турце цIай, Стамбулерча Технологически университетте хьехархо йолаш къахьега йола-лу Халимат.

1966-ча шера Америке яха дIайода из. БIаргий лор волаш, цига болх бе дIахьожаваш хул цун цIен да. Тенесси штатерча Вандербильта университетте, французски мотт хьехаш, дуккхача шерашка болх бу Халимата. 1983-ча шера бекарга бетта, 70 - шу ха яьнна йолаш, Америке вахар хад Халимата. Ший даьна, Висан-Гирена юхе Стамбулерча кашамашка дIайол из. Иштта дIаьхий дола вахар диад, гIалгIай къаман хьаькьалах йизза хиннача йоIо Халимата. Дала гештдирех хийла из!

14 ДОКУМЕНТЫ

Минимущество Ингушетии информирует о возможности предоставления на праве аренды:

1. Земельный участок площадью 27000 кв.м. (Республика Ингушетия, Малгобекский район), в целях осуществления деятельности крестьянского (фермерского) хозяйства.

2. Земельный участок площадью 2000 кв.м. (Республика Ингушетия, Сунженский район, с.п. Аршты), в целях осуществления деятельности крестьянского (фермерского) хозяйства.

3. Земельный участок площадью 11756 кв.м. (Республика Ингушетия, Сунженский район, с.п. Алкун), в целях осуществления деятельности крестьянского

(фермерского) хозяйства.

4. Земельный участок площадью 1000 кв.м., (Республика Ингушетия, Малгобекский район, с.п. Зязиков-Юрт), в целях индивидуального жилищного строительства.

5. Земельный участок площадью 1000 кв.м., (Республика Ингушетия, Малгобекский район, с.п. Зязиков-Юрт), в целях индивидуального жилищного строительства.

Граждане, крестьянские (фермерские) хозяйства, заинтересованные в предоставлении указанных участков, имеют право в течение тридцати дней со дня опубликования извещения, подавать заявления о намерении участвовать в аукционе на право заклю-

чения договора аренды такого земельного участка. Ознакомиться со схемой расположения земельных участков, указанных в данном извещении, возможно в будние дни с 10:00 до 13:00 по адресу: Республика Ингушетия, г. Назрань, пр-кт Базоркина, 70, этаж 2. Заявления принимаются по адресу: 386101, Республика Ингушетия, г. Назрань, пр-кт Базоркина, 70, этаж 2, тел: 8(8734) 77-11-30. Способ подачи заявлений: в виде бумажного документа непосредственно при личном обращении или в виде бумажного документа посредством почтового отправления.

Дата начала приема заявлений – 09:00, 29.07.2022 г., дата окончания приема заявлений – 18:00, 29.08.2022 г.

Министерство имущественных и земельных отношений Республики Ингушетия (далее – Организатор) на основании распоряжения Минимущества Ингушетии №1673 от 26.07.2022г. объявляет о проведении аукциона на право аренды земельных участков государственная собственность на которые не разграничена.

Аукцион состоится в 11ч. 00 мин. 02.09.2022г. по адресу: РЕСПУБЛИКА ИНГУШЕТИЯ, ГОРОД НАЗРАНЬ, ТЕРРИТОРИЯ ЦЕНТРАЛЬНЫЙ ОКРУГ, ПРОСПЕКТ И.БАЗОРКИНА, ДОМ 70, ЭТАЖ 2, отдел арендных отношений.

Заявки принимаются с 9 ч. 00 мин. 29.07.2022г. по 11 ч. 00 мин. 29.08.2022г. по адресу: РЕСПУБЛИКА ИНГУШЕТИЯ, ГОРОД НАЗРАНЬ, ТЕРРИТОРИЯ ЦЕНТРАЛЬНЫЙ ОКРУГ, ПРОСПЕКТ И.БАЗОРКИНА, ДОМ 70, ЭТАЖ 2, отдел арендных отношений.

Лот № 1.

Предмет аукциона: право аренды в отношении земельного участка, государственная собственность на который не разграничена, категория земель - земли населенных пунктов, вид разрешенного использова-

ния – производственная деятельность, кадастровый номер 06:02:0000008:1073, площадь 2500 кв.м., расположенный по адресу: Российская Федерация, Республика Ингушетия, г. Сунжа.

Срок аренды: 5 лет.

Начальный размер годовой арендной платы: (3%): 18 624 руб. 32 коп.

Шаг аукциона (3%): 558 руб. 73 коп.

Размер задатка (20%): 3 724 руб. 86 коп.

(с техническими условиями подключения к сетям инженерно-технического обеспечения можно ознакомиться обратившись к организатору торгов)

Максимальные и (или) минимальные допустимые параметры разрешенного строительства для зоны ПЗ (производственная зона) в соответствии со статьей 38 Градостроительного кодекса Российской Федерации не подлежат установлению.

(ст. 37 Правил землепользования и застройки муниципального образования «Городской округ город Сунжа» Республики Ингушетии утверждены Решением городского совета депутатов муниципального образования «Городской округ город Сунжа» от 23.10.2018 №27/1-1).

Форма заявки на участие в аукционе, порядок ее приема, адрес и место ее приема указано в извещении о проведении аукциона размещенном на официальном сайте Российской Федерации в сети «Интернет» для размещения информации о проведении торгов: www.torgi.gov.ru

Задаток вносится на расчетный счет организатора торгов: (Министерство имущественных и земельных отношений Республики Ингушетия, 386101, РЕСПУБЛИКА ИНГУШЕТИЯ, г. НАЗРАНЬ, тер. ЦЕНТРАЛЬНЫЙ ОКРУГ, пр-кт И.БАЗОРКИНА, д. 70, ИНН 0602012733, КПП 060601001, корп. счет 40102.810.3.4537.0000027, БИК 012618001, Отделение НБ Республика Ингушетия г.Магас, УФК по Республике Ингушетия, лицевой счет 05142144540. В назначении платежа указывается «задаток для участия в аукционе номер извещения _____»).

Задаток должен поступить на счет Организатора не позднее момента рассмотрения заявок. Документом, подтверждающим поступление задатка на счет организатора торгов, является выписка со счета организатора торгов.

Выборы

депутатов представительных органов муниципальных образований Республики Ингушетия

В Российской Федерации выделяется два уровня законодательства (ч. 2 ст. 5, ст. 76 Конституции Российской Федерации) - федеральное законодательство и законодательство субъектов Российской Федерации. На территории субъекта Федерации проводятся следующие виды выборов: 1) в федеральные органы государственной власти: Государственную Думу Федерального Собрания РФ и Президента РФ; 2) в органы государственной власти каждого субъекта Российской Федерации: законодательный (представительный) орган государственной власти и высшего должностного лица (руководителя высшего исполнительного органа государственной власти); 3) на части территории субъекта РФ - в органы местного самоуправления: депутатов, членов законодательного (представительного) органа и главы муниципального образования. Анализ основных направлений воздействия и взаимного влияния названных уровней избирательного законодательства с целью их совершенствования позволяет существенно повысить гарантии избирательных прав граждан Российской Федерации, которые имеют универсальное значение для всех выборов, проводимых в государстве.

В связи с тем, что в Конституции Российской Федерации не содержится отдельного раздела или статей, посвященных избирательной системе, принятию федеральных конституционных законов в этой сфере, основным видом нормативных актов, регулирующих избирательные правоотношения, являются федеральные законы. Законодательство субъектов Российской Федерации о выборах не должно противоречить федеральному избирательному законодательству.

Исходным базовым актом, на основе которого построена система избирательного законодательства в России, является Федеральный закон от 12 июня 2002 г. №67 «Об основных гарантиях избирательных прав и права на участие в референдуме граждан Российской Федерации». Имен-

но этот Федеральный закон в отсутствие соответствующих конституционных положений устанавливает саму возможность выборов в органы государственной власти субъектов РФ и выборы в органы местного самоуправления.

Избирательные законы субъектов Российской Федерации регулируют выборы законодательного (представительного) органа и выборы в органы местного самоуправления, устанавливают основы деятельности избирательных комиссий субъектов Российской Федерации. В Республике Ингушетия механизм осуществления избирательных действий при подготовке и проведении выборов органов и должностных лиц местного самоуправления муниципальных образований устанавливает закон Республики Ингушетия от 8 июня 2009 г. № 24-РЗ «О муниципальных выборах в Республике Ингушетия».

В соответствии с частью 2 статьи 4 закона Республики Ингушетия «О муниципальных выборах в Республике Ингушетия» выборы депутатов представительного органа муниципального образования могут проводиться:

1) по мажоритарной системе относительного большинства (если выборы признаны состоявшимися и действительными, избранным считается зарегистрированный кандидат, набравший наибольшее число голосов избирателей по отношению к другому кандидату (кандидатам);

2) по пропорциональной избирательной системе (если выборы признаны состоявшимися и действительными, распределение депутатских мандатов осуществляется между списками кандидатов, выдвинутыми избирательными объединениями по единому избирательному округу, пропорционально полученному числу голосов избирателей);

3) по смешанной (мажоритарно - пропорциональной) избирательной системе (если выборы признаны состоявшимися и действительными, часть депутатов от их установленной численности избирается по мажоритарной системе относительного большинства, остальные депутатские мандаты распределяются между списками кандидатов по пропорциональной системе).

Вид избирательной системы, применяемой при формировании выборного органа местного самоуправления, определяется уставом муниципального образования в соответствии с видами избирательных систем.

В городах Республики Ингушетия и в некоторых сельских поселениях Республики Ингушетия (Троицкое, Сурхахи, Экажево, Сагопши, Плиево и др.) выборы проводятся по пропорциональной избирательной системе. В остальных сельских поселениях Республики Ингушетия (Джейрах, Яндаре, Барсуки, Алхасты, Галашки, Инарки, Пседах и др.) выборы проводятся по мажоритарной избирательной системе.

Гражданин Российской Федерации, достигший возраста 18 лет, вправе избирать депутатов представительного органа и главу муниципального образования, а также членов выборного органа местного самоуправления.

Депутатом представительного органа местного самоуправления может быть избран гражданин Российской Федерации, достигший 18 лет. Выборным должностным лицом местного самоуправления может быть избран гражданин Российской Федерации, достигший 21 года.

Избирательным правом обладает гражданин, место жительства которого расположено в пределах соответствующего избирательного округа. Пребывание гражданина Российской Федерации вне его места жительства на территории соответствующего муниципального образования во время проведения в округе, в котором расположено данное место жительства, муниципальных выборов не может служить основанием для лишения его права на участие в выборах.

В первом полугодии 2015 года муниципальными образованиями Республики Ингушетия проведена большая работа по приведению своих уставов в соответствие с действующим федеральным законодательством. На сегодняшний день все муниципальные образования Республики Ингушетия готовы к выборам представительных органов которые пройдут в сентябре 2015 года.

М.Х. Арсельгов,
начальник отдела

В Аппарате Уполномоченного по правам человека в Республике Ингушетия состоится прием граждан с участием руководителя Управления Федеральной службы судебных приставов по Республике Ингушетия

В целях обеспечения защиты прав граждан при принудительном исполнении судебных актов, а также предусмотренных Федеральным законом «Об исполнительном производстве» актов других органов и должностных лиц, 4 августа 2022 года, в 10 часов 00 минут, в Аппарате Уполномоченного по правам человека в Республике Ингушетия состоится совместный прием граждан Уполномоченного по правам человека в Ре-

спублике Ингушетия Ибрагима Щечоева и руководителя Управления Федеральной службы судебных приставов по Республике Ингушетия Максима Шагина.

Заявления и жалобы обратившихся граждан будут рассмотрены по существу в соответствии с компетенцией и действующим законодательством.

Одновременно, обратившиеся граждане могут получить разъяснения о средствах, которые они вправе использовать для защиты своих прав и свобод.

Прием будет проводиться с 10:00 ч. до 13:00 ч. по адресу: г. Магас, ул. Мальсагова, 11.

Номера для предварительной записи: 8 (963) 172-42-70, 8(8734) 55-11-75 и 8(8734) 55-19-92 – ежедневно с 09:00 до 18:00, кроме субботы и воскресенья.

Г О Б Ъ Я В Л Е Н И Я

Утерянный аттестат №00604000004713, выданный СОШ №1 г. Назрани в 2022 г. на имя Имагожевой Аминат Магомедовны, считать недействительным.

Утерянный аттестат №00604000003541, выданный СОШ №1 г. Назрани в 2021 г. на имя Имагожева Сулейма Магомедовича, считать недействительным.

Утерянный вкладыш к аттестату №00624001814220, выданный ГКОУ Назрановская школа-интернат №1 в 2015 г. на имя Борова Адама Магомед-Башировича, считать недействительным.

Магасера аравоалача эрий тIабаьнна кIомал, боагабир полицен болхлоша

Султыгнаькъан Йоакъап

Магасера аравоалача, эрий тIабаьнна латта кIомал боагабир полицен болхлоша. Массехк ди хьалха, «Мак-2022» яха, профилактически операци дIаяхьа арабаьнна хилар МВД болхлош. Цар теркалбир Магасера аравоалача эрий тIабаьнна латта кIомал.

Магасерча мэри болхлошца, беррига кIомал, цкъа хьалхагIа дIа а хьекха, тIаккха боагабир полицен болхлоша. Экспертаташа яхачох, эрий кIомал тIабувлараш нах ца лелаш, цхьа тайсса яда моттигаш хул. Цу мо йолча моттигашка, зембоаккаш чакхвала вега ахкани гуьрани хана.

ГIалгIайче цIиялара кхерамле лакха я

Коазой Мадина

Ара хаоттам кIезиг-дукхайовхалга диллача лохбеннабале а, республике гIолла латташ дола хьал хьайцача,

цIиялара кхерам кхы а лакха латт.

ДIаяхача бийсана, Назрановски района Пхьилекьонгий-Юрта даькъа тIарча, Дагестанская

оалача урамах дагIаца цхьан цагIа кхий логаденнадар.

«Ци йоае аьнна араялар, шийца итта цийоаеш вола болхло а волаш, ГIалгIай Республике гIолла йолча, Россе МЧС

ГУ ши машин.

Из хьовзам хиннача моттиге е венна а е чов я а саг нийсваланзар», — аьнна хоам бу чоалханерча хьалий боахама пресс-служба.

Мах бала ца безаш, юридически новкъостал лоаттадарах хоам бу Минфина

Султыгнаькъан Йоакъап

Республикерча Минфина белгалду, мах боацаш, юридически новкъостал эца йиш йола бахархой малагIаш ба. «Къахьегамех йолча Министрства сайтеи, Минноста кхуврча сайтеи» гIолла ха йиш я, мах боацаш, юридически новкъостал кхача йиш йола бахархой малагIа мугIаре латт.

Законо оттадаьча бесси, из гIо хила йиш ярех ше вий ховргда, интернете цар хомамий оагIув бийшача. Цул совгIа, ха йиш я, малагIа тайпара гIо да из хургар, малав из новкъостал дер, лоархIаме юридически гIо дезар хьанна тIаваха вега. Иштта довзаргда, цу гIулакха юкьеваха, малагIа тайпа каьхаташ эш.

Назранка яха хий цIендир

БIархой Муслим

Хицара гIулакх, массе хана, лоархIаме лоаттаде дезарех да. ХIана аьлча, живо кхоабвай а, са доалаш мел дола хIама а. Наьсар-Кертара, Наьсар (Назранка) оалаш дола, хий цIендеш белхаш

дIадихьар. Из хоам тха газетага бу, пхьерча администрацен пресс-служба.

Цу гIулакха лаьрхIа трактор йоалаь, дIаболабир Назранка цIендеш бола болх. Хий цIендаьчул тIехьагIа ло-стам бир, цун гонахьарча до-

азон тIа а.

«Нахага кхайкарал ду, цу гIулакха оарцагIа баьнна лелача болхлоша! Боккъала а цIена лоаттаде вай хиш, юстара яда моттигаш! Хи юхе салаIа, ха яккха Юхайшача, шоашта тIехьа бIарчча гувнаш нувхаш

юташ дIа ма аха.

Хи чу шушаш, пластикови хIамаш чу ма кхувса! ЙIайхача хана, хин юхе цIенача моттиге Юхайша, салаIа безам хургболаш хилийта цигара хьал. Лораде вайна Дала хьаденнар!», — яхаш.

«ГОРЯЧАЯ ЛИНИЯ» ПРАВИТЕЛЬСТВА РИ ПО ПРОТИВОДЕЙСТВИЮ КОРРУПЦИИ +7 (8734) 55-11-57, ЕДИНЬИЙ ТЕЛЕФОН СЛУЖБЫ СПАСЕНИЯ 112

сердало

Главный редактор: Курскиева Х.А.

Адрес Правительства РИ: 360001, г. Магас, пр. И. Зязикова, 12.

Адрес редакции и издателя:

Республика Ингушетия, 386101, г. Назрань, Тер. Центральный округ пр. И.Базоркина, 60.

Тел.: 8 (8734) 77-11-84

Бухгалтерия: 8 (8734) 77-10-85.

Газета зарегистрирована

Управлением Россохранкультуры по ЮФО. Рег. номер ПИ № ФС 10-6526 от 5 марта 2007 г.

E-mail: serdalo@yandex.ru Сайт газеты: serdalo.ru.

Набор и верстка произведены в компьютерном центре редакции газеты «Сердало».

Время подписания номера по графику в печать: 20 июля 2022 г. Фактически 17:20.

Точка зрения авторов может не совпадать с позицией редакции. При перепечатке ссылка на газету обязательна. Письма, рукописи, фотографии, рисунки не рецензируются и не возвращаются. Свободная цена

Газета отпечатана в издательстве «Южный регион», с готовых диалитивов Адрес: 357600, Ставропольский край, г. Ессентуки, ул. Никольская, 5. Заказ № 1435 Тираж: 2000 экз.

Галгҕайчен спорта Министра кхетаче хилар, 11-ча Ахканарча боксах йолча, спорта котьялархочунца Куштанаькьан Рукьетаца

Берданаькьан Лорс

Дошьякьлой Таьлаца кхетаче йолаш Рукьет ше цаI янзар. Цунца вар цунна воша Куштанаькьан Мухьмад-Амин, из а ва лоАмеча латара ДФО Хьалхленна котвалархо, иштта Мухьмад-Амина хьалхара тренер – Котанаькьан Руслан.

Уж дезал бахаш болча Хабаровски края мехка, Рукьет геттара а боча я. Цо тӕхьара яьккха школьникий спартакиаде котало, цига геттара доакхалдарца тӕийцар.

Цунна тешалдеш да ер дешаш: «Ер Хабаровски края кхалнаьха боксе хьалхара лакха толам ба. Яхьаш дӕийхьяер еррироссийски боарам тӕа, из доацаш а цига вӕшагӕйоллаш яр кагибарий сборни.

Рукьета толам баккхарца, региона кхалнаьха боксе, керда оагӕув хьайиллар.

Баркал оал из хьехаш кечьяьча тренера Малюгин Александра, Бирюков Петра».

Уж Хабаровски края бокса Федерацие викала дешаш да.

Яхьаш дӕаьхош хиннача Раменске, геза майдилг яьккхар цо, Хабаровски края Чемпионата боксах кагийбарашта юкье яьккха котало яр из, цул тӕхьагӕа боксах ДФО Хьалхлен котало яьккхар цо 17-18- шу даьннарашта юкье.

Спорта Министерстве кхетаче йолаш, цар цхьана даьккхача сурта тӕа латтача зӕамигача, хозача Галгӕай йийий сурт тарлуш дац цу тайпарча спортаца, цхьабакьда оалаш да-кх, саг тӕахьежача хеттача бесса хилац аьле, цун чурча уйланца дувзаде деза из.

Галгҕайчен «Ангушт», йоккха юкь юкье а йолаш, котьяьлар Дагестанерча «Дербентал»

Берданаькьан Лорс

Чот 4:0 йолаш назрановский «Ангушт» котьяьлар, «Дербент» футболни клубал. Матч яр, СКФО-ЮФО даькьа тӕа футболлах йолча, кхоалагӕача лиге российский Хьалхлен чуйоагӕаш.

Вӕшагӕкхетар хилар, Назранерча Овшанаькьан Рашида церагӕа «Центральни» стадионе. «Ингфутбол. ру», сайта хьажархоша яздечох, вай футболисташа хӕара тайм мел йолча хана, шозза бургац чухьях. Цига белгалбаьнна-

рех ба: Экажанаькьан Ахьмад, Оздой Халат, Гугуев Мухьмад, Газданаькьан Идрис.

«Ангушт» команда, селхан толам баьккхачул тӕхьагӕа, 14 очко яьккхар, цу тайпара шоллагӕа моттиге хьал а яьлар

из команда. Царна хьалха Калмыкера «Уралан» клуб мара яц. Назрановцаш элистинцашта тӕхьа буссаш ба пхе балла.

Агӕой бетта 27-ча дийнахьа, вай футболисташ ловзаргба роставерча «Нахичеван» командаца.

Магасе хьаелларгья, искусства Центральни ишкола, филиал

Самиранаькьан Элберд

Галгӕайчен столице хьаелларгья, искусства Центральни ишкола филиал, укхткьаьх шера а региона кхувш доагӕача ноахала культурни а духовни а кхетам луш йола.

«Сердало» газета ховш хин-

нача бесса, Магасе ЦШИ филиал хьаеллар тӕийцар я республика культура министр Льянаькьан Зарема.

«Искусства Центральни ишкола регионе дешара урхален цаI дикагӕарех лоархӕаш я, цунна кулгалхоша а коллективо а дика толамаш даьхад, цига дукха начӕл дола кагийба-

раш кхебаьб. ЦШИ дешархоша дукха ха я, Россе а Россел ара хьа а лакха толамаш доаха.

Региона столице филиал хьаелларо таро хулийтаргья, урхален таронаш шерье, хӕаьта Магасерча начӕл долча берий а таро хургья профессионални ловзар Юмаде ашарий гӕирсаш тӕа, — аьлар Лья-

наькьан Зарема, яхаш дийцар, Галгӕайчен культура Министерства пресс-служба.

Галгӕайчен искусства Центральни ишкола, хьалхагӕа Искусства студи оалаш яр. Цунна кулгалхо я начӕл дола хьехархо, Галгӕай Республика искусства цихеза болхло, Долакханаькьан Зарема.